

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

Котков Сергій Вячеславович

УДК 338.31 : 664.1

**УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ
ЦУКРОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ**

Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Київ – 2016

Дисертацією є рукопис.
Робота виконана в Національному університеті харчових технологій
Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
Гуткевич Світлана Олександрівна,
Національний університет харчових технологій
Міністерства освіти і науки України,
завідувач кафедри міжнародної економіки

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Пріб Катерина Анатоліївна,
Інститут підготовки кадрів Державної служби
зайнятості України;
професор кафедри менеджменту

кандидат економічних наук, доцент
Хмара Марина Петрівна,
Інститут міжнародних відносин Київського
національного університету ім. Тараса Шевченка
Міністерства освіти і науки України,
доцент кафедри міжнародного бізнесу

Захист відбудеться «04» березня 2016 року о 14-00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д. 26.058.01 у Національному університеті харчових технологій за адресою: 01033, м. Київ, вул. Володимирська, 68, корп. А, ауд. 311.

З дисертацією можна ознайомитись в бібліотеці Національного університету харчових технологій за адресою: 01033, м. Київ, вул. Володимирська, 68.

Автореферат розісланий «03» лютого 2016 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

О.М. Петухова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. У сучасному світі в умовах інформатизації та інтелектуалізації всіх сторін суспільного життя, демократизації відносин власності і кардинальних змін у системі управління, зростає значення управління ефективністю діяльності підприємств. Особливо актуальним є забезпечення стабільного функціонування підприємств у довгостроковому періоді за рахунок ефективнішого досягнення мети їхньої діяльності, важливим проявом якої є створення доданої вартості. Це зумовлює необхідність удосконалення та формування сучасних наукових і прикладних засад управління доданою вартістю, направлених на узгодження процедур менеджменту та актуального інструментарію ієрархії цілей у стратегії забезпечення стійкого розвитку підприємств.

Управління ефективністю створення доданої вартості підприємств повинно враховувати закономірності та тенденції формування системи економічних важелів управління ефективністю, умови забезпечення комплексного характеру управління, його інноваційну складову, інтеграційні процеси, механізм та методики оцінки управління ефективністю діяльності, оскільки недооцінка будь-якого із вказаних елементів може призвести до викривлень економічних відносин, міжгалузевих диспропорцій, які, як показує досвід реформування вітчизняного агропромислового комплексу, неможливо виправити за рахунок саморегулювання ринку.

Фундаментальні праці С. Брю, Р. Коуза, К. Макконелла, М. Портера, А. Сміта, П. Самуельсона, Й. Шумпетера узагальнили сутність категорії «ефективність» та «додана вартість» та виділили її ключову роль при аналізі ринкової економіки, визначили рівні аналізу ефективності та її видів.

У вирішення теоретико-методичних та прикладних проблем управління вагомий вклад внесли вітчизняні та зарубіжні вчені-економісти О. Бугуцький, В. Галушко, С. Гуткевич, Й. Завадський, А. Заїнчковський, В. Захожай, Л. Мельник, М. Мескон, Т. Мостенська, К. Пріб, М. Портер, А. Стрікланд, А. Томпсон, А. Файоль, М. Хмара, В. Юрчишин та інші. Теоретичні питання економічного регулювання в агропромисловому комплексі відображено в працях В. Андрійчука, В. Бойка, П. Борщевського, В. Гаєнка, В. Ємцева, О. Зайця, А. Зельднера, М. Коденської, В. Пиркіна, П. Саблука, М. Шаповала, Г. Шевчука, О. Шпичака та інших.

Незважаючи на наявність ґрунтовних наукових досліджень, питання розвитку підприємств та об'єднань підприємств цукрової промисловості, управління ефективністю, прогнозування стану та показників роботи цукрової промисловості недостатньо висвітлені в наукових працях та потребують подальших досліджень теоретичних основ та прикладних розробок. Необхідність підвищення ефективності діяльності підприємств цукрової промисловості на основі управління ефективністю з урахуванням концепції доданої вартості обумовило вибір теми, мету та завдання дисертаційної роботи.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконане в межах наукової теми Національного

університету харчових технологій: «Збалансованість внутрішнього продовольчого ринку в контексті забезпечення продовольчої безпеки країни» (номер державної реєстрації: 0113U003128), в межах якої автор дослідив проблему управління ефективністю підприємств цукрової промисловості на основі концепції доданої вартості та забезпечення продовольчої безпеки країни, запропонував напрями розвитку управління ефективністю.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є розробка та удосконалення теоретико-методичних підходів до здійснення управління ефективністю діяльності підприємств цукрової промисловості з позиції доданої вартості та надання рекомендацій в напрямі реалізації та визначення їх практичних засад.

Для досягнення поставленої мети в дисертації були поставлені та вирішені такі основні завдання:

- узагальнено теоретичні підходи до визначення поняття «управління ефективністю діяльності підприємства»;
- визначено методи і показники визначення ефективності управління діяльністю підприємств із врахуванням створення доданої вартості;
- узагальнено теоретичні підходи та удосконалено механізм управління ефективністю діяльності підприємств з використанням показника доданої вартості;
- дано оцінку державної політики розвитку бурякоцукрового підкомплексу з урахуванням процесів саморегуляції ринку, визначені інструменти захисту вітчизняного виробника;
- запропоновано методiku оцінки управління ефективністю діяльності підприємств з урахуванням здійснення впливу комплексу факторів на формування доданої вартості підприємств цукрової промисловості;
- визначено напрями удосконалення управління ефективністю діяльності підприємств цукрової промисловості.
- представлено концепцію ефективного розвитку підприємств цукрової промисловості з урахуванням основних напрямів та їх впливу на ефективність діяльності підприємств цукрової промисловості з використанням показника доданої вартості;
- розроблено методичний підхід до управління ефективністю діяльності підприємств цукрової промисловості.

Об'єктом дослідження є процес управління ефективністю діяльності підприємств цукрової промисловості.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні основи розвитку системи управління ефективністю діяльності підприємств цукрової промисловості на основі концепції доданої вартості.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань використовувались такі методи дослідження: *системного та логічного підходу*, який дав змогу узагальнити наукові концепції, розробки та пропозиції провідних вітчизняних і зарубіжних вчених, присвячених проблемі управління створенням доданої вартості на підприємстві; *історичний та логічний методи* для дослідження еволюції функцій управління ефективністю діяльності підприємств,

зокрема в ринкових умовах господарювання; *метод функціонально-структурного аналізу*, що передбачав постановку досліджуваної проблеми і дав змогу простежити причинно-наслідкову зумовленість її виникнення; *діалектичний метод* для розуміння динаміки, структури та ефективності індикаторів створення доданої вартості на підприємствах; *метод порівняльного аналізу* – при визначенні порівняльної ефективності діяльності цукрових заводів, зовнішніх та внутрішніх факторів, що впливають на формування системи управління ефективністю діяльності підприємств; *програмно-цільовий метод* – для запропонованих науково-практичних рекомендацій щодо шляхів удосконалення та оптимізації системи створення доданої вартості, *метод експертних оцінок* – при обґрунтуванні вибору організаційно-економічних механізмів, які спроможні забезпечити ефективність діяльності підприємств цукрової промисловості.

Для обробки інформації, побудови графіків, таблиць, математичних моделей використано сучасні програмні продукти, зокрема Microsoft Excel та спеціальні програмні продукти Statistics Toolbox – MATLAB, Optimization Toolbox – MATLAB, Fuzzy Clustering and Data Analysis Toolbox – MATLAB.

Інформаційну базу дослідження склали законодавчо-нормативна база, офіційні дані Державної служби статистики України, Програма розвитку цукрової промисловості на 2010-2015 роки, дані Асоціації «Укрцукор», підприємств цукрової промисловості, Стратегія розвитку харчової промисловості України на період до 2015 року, Стратегія розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року, основні положення наукових праць зарубіжних та вітчизняних вчених щодо дослідження даної тематики, матеріали наукових конференцій, періодичних видань і мережі Internet, особисті розробки та дослідження автора.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні теоретичних і науково-методичних положень, спрямованих на управління ефективністю діяльності підприємств цукрової промисловості. Найбільш суттєвими науковими результатами, які одержано в дисертації, є такі:

вперше:

- розроблено методичний підхід управління ефективністю діяльності підприємств, який передбачає виділення основних напрямів управління ефективністю діяльності на основі концепції ефективного розвитку підприємств цукрової промисловості з урахуванням комплексу факторів формування доданої вартості, що впливають на діяльність підприємств за результатами аналізу звітних показників та їх прогнозування на перспективу;

удосконалено:

- теоретико-методичний підхід до визначення системи показників управління ефективністю діяльності підприємств цукрової промисловості за блоками управління ефективністю з використанням показника доданої вартості;
- теоретичний підхід до визначення напрямів управління ефективністю діяльності підприємств з урахуванням специфічних функцій управління;
- методичний підхід до визначення впливу факторів зовнішнього середовища на результативні показники діяльності підприємств;

– теоретичний підхід до визначення змістовності поняття «управління ефективністю діяльності підприємства» з позиції доданої вартості, як формування системи економічних важелів управління ефективністю, умов забезпечення комплексного характеру управління, його інноваційної складової, участі в інтеграційних процесах, використання механізму та методики оцінки управління ефективністю діяльності;

набули подальшого розвитку:

– концепція управління ефективністю діяльності підприємств цукрової промисловості з урахуванням економічної доданої вартості на основі інтеграційних процесів, що забезпечує їх ефективність і в цілому впливає на організацію розвитку бурякоцукрового підкомплексу;

– система оцінки та прогнозування ефективності діяльності підприємств бурякоцукрового підкомплексу, яка, на відміну від існуючих, дозволяє прогнозувати результати діяльності підприємств з урахуванням показника доданої вартості.

Практичне значення одержаних результатів дисертаційної роботи полягає в тому, що основні положення, викладені автором, доведені до рівня методичних розробок та практичних рекомендацій, створюють базу для подальшого збагачення теорії і практики управління ефективністю діяльності підприємств цукрової промисловості з позиції показника валової доданої вартості. Викладені методичні розробки та рекомендації сприятимуть підвищенню економічного розвитку і управління ефективністю діяльності підприємств цукрової промисловості.

Пропозиції автора дисертаційної роботи схвалені та використовуються в діяльності підприємств, зокрема: ПАТ «Гнідавський цукровий завод» (довідка №196/1 від 23.07.2015р.), ПрАТ «Продовольча компанія «Поділля» («Крижопольський цукровий завод») (довідка № 1206 від 29.07.2015 р.) та схвалені фахівцями Національної асоціації цукровиків України «Укрцукор» (довідка про впровадження №14-08/19 від 23.07.2015 р.).

Результати наукового дослідження використовуються в навчальному процесі факультету «Економіки і менеджменту» Національного університету харчових технологій при викладенні дисциплін «Основи менеджменту», «Фінансовий менеджмент», «Інвестиційний менеджмент» (акт впровадження від 11 листопада 2015 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є результатом самостійного наукового дослідження автора. Усі наукові результати, які викладені в даній роботі, отримані автором особисто.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати проведених наукових досліджень доповідались і обговорювались на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Управління організаційно-технічними та фінансово-економічними змінами на промислових підприємствах», м. Київ, НУХТ, 2006; III міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми економіки підприємств в умовах сталого розвитку», м. Київ, НУХТ, 2007 р.; IV міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми економіки підприємств в умовах сталого розвитку», м. Київ, НУХТ, 2008 р.; Науковій

конференції «Теоретичні і практичні аспекти інноваційної діяльності в умовах глобальної економічної системи», м. Маріуполь, 2008 р.; II міжнародній науково-практичній конференції «Економіка та управління підприємствами і галузями агропродовольчого комплексу», м. Київ, Інститут продовольчих ресурсів НААН України, 2014 р.

Публікації. Основні положення дисертаційної роботи опубліковано в 14 наукових працях загальним обсягом 4,92 друк. арк., у тому числі 8 статтях у наукових фахових виданнях загальним обсягом 3,66 друк. арк., з яких 1 стаття опублікована у виданнях, що включені до міжнародних наукометричних баз, 1 статті в інших виданнях (особистий внесок автора складає 0,40 друк. арк.), 5 тезах доповідей на конференціях (0,76 друк. арк.).

Обсяг і структура роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатків, списку використаних джерел. Повний обсяг дисертації становить 300 сторінок друкованого тексту. Основний текст роботи викладено на – 203 сторінках. Дисертація містить 17 таблиць, 27 рисунків, 13 додатків. Список використаних джерел включає 164 найменування.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі дисертаційної роботи обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено мету й основні завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, відомості щодо апробації результатів дисертації та публікацій за темою.

У першому розділі «Теоретико-методичні засади управління ефективністю діяльності підприємств» розглянуто теоретичні підходи до визначення понятійного апарату ефективності діяльності підприємств, на основі цього узагальнення уточнено поняття «управління ефективністю діяльності підприємства» як вибір оптимальних форм фінансування, використання відповідних моделей реалізації та методів управління, забезпечення упорядкованості, узгодженості функціонування системи управління, які сприяють досягненню ефективності діяльності підприємств.

Сучасна економічна теорія не пропонує узагальненого підходу до розгляду сутності та значення категорії «ефективність». Це стосується недостатнього розмежування понять ефективності і продуктивності, неузгодженості їх якісної і кількісної оцінки. Поєднання економічної ефективності із процесом управління обумовлює пошук нової концепції розуміння цього напрямку, що впливає на результативність оцінки ефективності суб'єктів господарювання незалежно від форми власності в ринкових умовах господарювання.

Зазначено, що управління ефективністю це управління підприємствами, за яким здійснюється рух усього комплексу до запланованого стану, причому результативність ефективності є тим вищою, чим більш обґрунтований цей рух. Теоретична сутність поняття «управління ефективністю підприємства» має значення як процес і як діяльність. Так, процес управління ефективністю характеризується взаємодією елементів загальної системи управління, тому він означає постійне виникнення якісно нових ознак у системі управління

ефективністю, а як діяльність, управління ефективністю спрямоване на досягнення результативності на основі функцій управління.

Управління ефективністю діяльності будь-якого підприємства залежить від джерел фінансування та їх співвідношення в загальній структурі фінансів. Структура інвестиційних джерел формується із власних, позикових і залучених коштів вітчизняних та іноземних інвесторів, а також із бюджетних асигнувань центральних або місцевих органів влади, при цьому оптимальним є максимальне використання власних коштів підприємства. Сутність управління ефективністю діяльності підприємства методично визначається за аналогією з економічною ефективністю управління такими поняттями, як результат діяльності; ефективність; критерії та принципи ефективності.

Організаційно-економічний механізм управління діяльності підприємств бурякоцукрового підкомплексу розглянуто як оптимальну сукупність форм, структур, методів, засобів і функцій управління, що формує через економічні важелі його відносини з зовнішнім середовищем з метою забезпечення цілеспрямованого оперативного регулювання діяльності. Механізм управління ефективністю діяльності підприємств бурякоцукрового підкомплексу з позиції використання показника доданої вартості, дозволяє характеризувати механізм результативності за заданими параметрами. У цьому напрямку запропоновано підхід до формування механізму управління ефективністю діяльності з використанням показника доданої вартості.

Важливими складовими державного впливу політики розвитку підприємств агропромислового комплексу визначено такі:

- прискорення формування правової бази для ефективного функціонування ринку земель сільськогосподарського призначення з метою залучення інвестицій у сільське господарство;
- оптимізація митно-тарифної політики щодо імпорту сільськогосподарської техніки;
- підвищення ефективності програм державної підтримки агропромислового комплексу та вдосконалення механізмів підтримки;
- впровадження інноваційних методів регулювання і визначення інноваційних пріоритетів в галузі.

Заходи державної підтримки підприємств цукрової промисловості повинні відповідати вимогам ринку, а розроблені механізми мають бути адекватними реальному стану підприємств галузі, потребам і можливостям виробників. Ефективний механізм відносин партнерів бурякоцукрового підкомплексу залежить від внутрішньогалузевої і міжгалузевої конкуренції, агропромислової інтеграції, а також дії біржового механізму. В такому випадку між цукровими заводами й бурякосійними господарствами існуватиме справедливий розподіл кінцевого продукту.

У другому розділі «Аналіз діяльності підприємств цукрової промисловості України» дано аналіз сучасного стану діяльності підприємств цукрової промисловості та оцінка їх ефективності.

На рівень розвитку цукрової промисловості впливає велика сукупність факторів, які тісно пов'язані між собою, забезпечують ефективність господарської

діяльності і потребують комплексного і збалансованого їх врахування у процесі виробництва. Аналіз діяльності підприємств цукрової промисловості показав, що одним з основних завдань підприємства є підвищення їх конкурентоспроможності на ринку. Порівняльний аналіз динаміки обсягів виробництва цукру показав, що його сукупні обсяги в 2012 р. становили 2226 тис. т, а в 2014 р. – 2081 тис. т, що на 6,5 % менше. З 2006 р. спостерігається перевиробництво цукру, але наявні можливості для подальшого нарощування обсягів виробництва (рис. 1). Це пов'язане з недостатністю додаткових каналів реалізації продукції як вітчизняного, так і зарубіжного ринку.

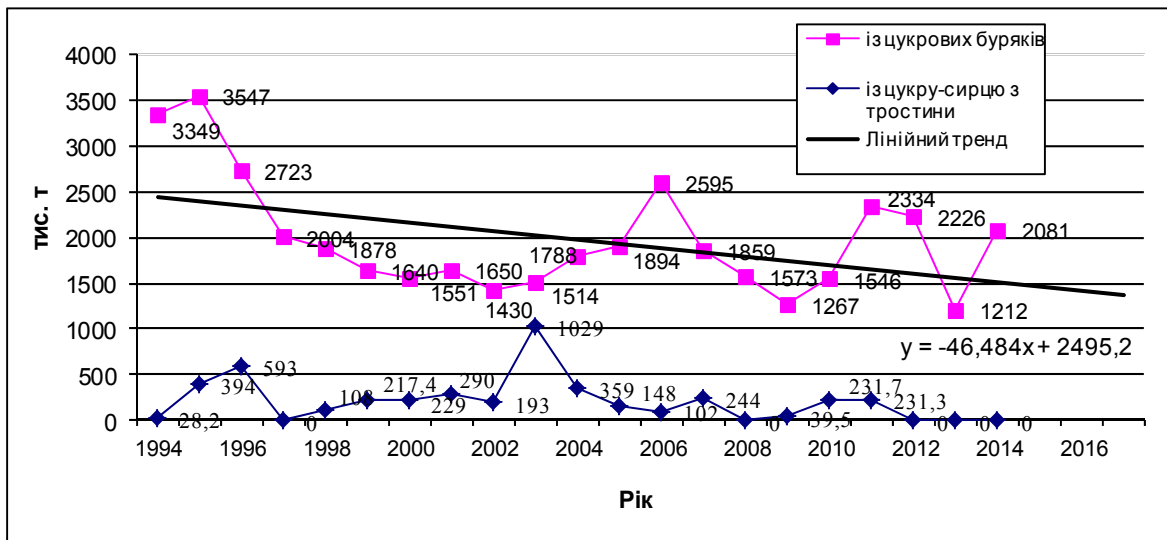

Рис. 1. Динаміка обсягів виробництва цукру в Україні протягом 1994–2014 рр.

Метод лінійного тренду показав, що з 2015 року зменшуються обсяги виробництва цукру. На зменшення обсягів переробки сировини та виробництва бурякового цукру впливають такі показники, як: площі посівів цукрових буряків і кількість працюючих цукрових заводів. За аналізований період площі посівів цукрових буряків зменшились на 1275 тис. га, кількість працюючих цукрових заводів зменшилась на 142 (або на 75%), що обумовлене вимогами ринкових відносин.

У соціальному змісті це має негативний вплив на суспільство внаслідок скорочення робочих місць, зростання соціальної напруги в регіонах та зменшення виробничого потенціалу стратегічно важливого для держави продукту.

На рис. 2 представлено динаміку площ посівів цукрових буряків. За даними асоціації «Укрцукор», у 2014 р. площа під посів цукрових буряків становить 330 тис. га, що за прогнозованої урожайності на рівні минулого і поточного років (у межах 450 ц/га) дозволило зібрати 15 млн т коренеплодів, з яких (при цукристості 17,05% та з урахуванням ступеня вилучення цукру 80,71%) вироблено

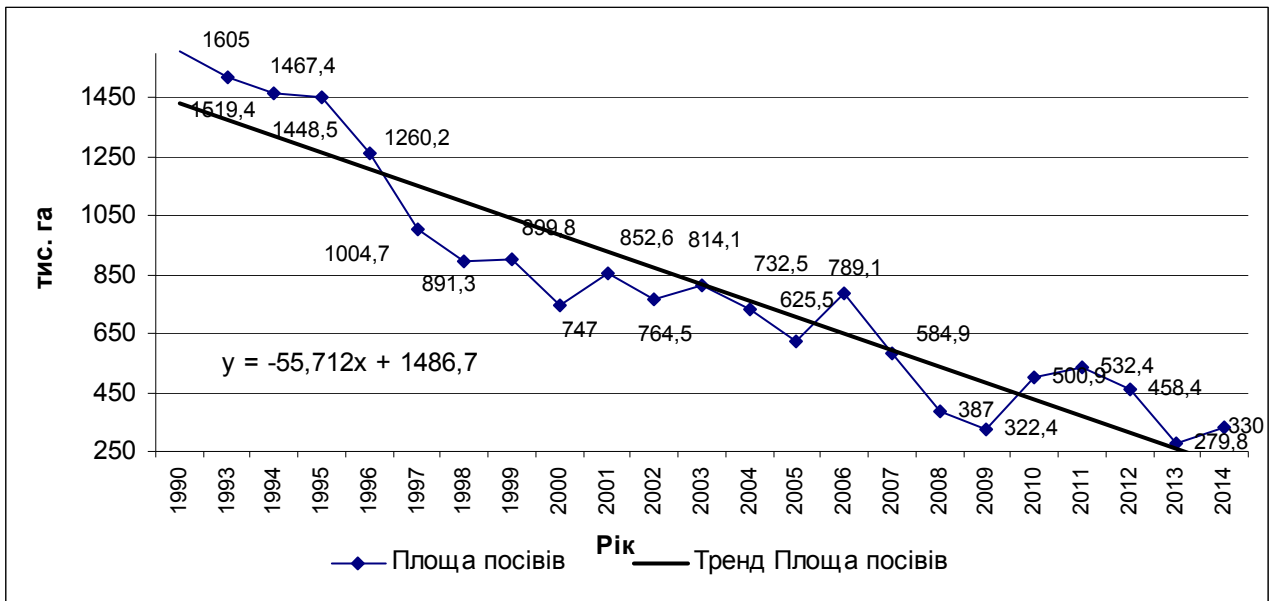

Рис. 2. Динаміка обсягів площ посівів цукрових буряків в Україні протягом 1990-2014 рр.

2081,01 тис. т. цукру. Оптимальною площею посіву (з погляду збалансування попиту і пропозиції цукру) можна вважати 400 тис. га, що забезпечить у повному обсязі річну потребу внутрішнього ринку.

Нами проаналізовано урожайність цукрових буряків, цей показник характеризується поступовим підвищенням. Так у 2008 р. порівняно з 2007-м урожайність зростає на 63 ц/га (або на 21,58 %), у 2011 р. порівняно з попереднім періодом – на 83,8 ц/га (або на 29,99%). У 2014 р. урожайність склала 472 ц/га, це є максимальне значення за весь досліджуваний період (рис. 3).

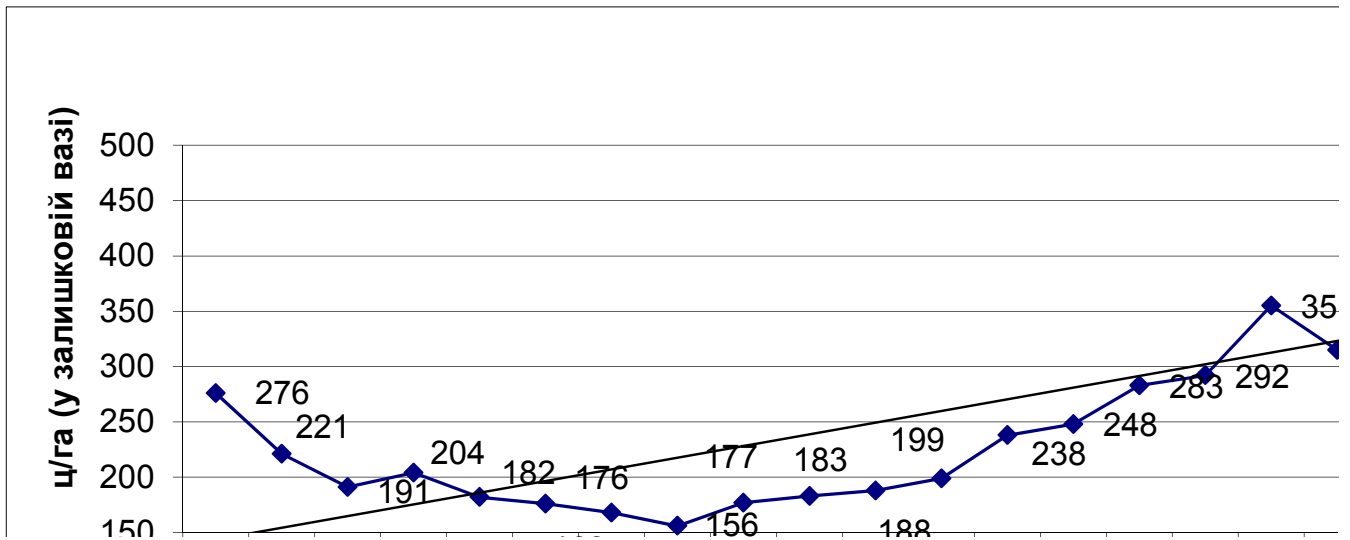

Рис. 3. Динаміка середньої урожайності цукрових буряків в Україні, ц/га протягом 1990-2014 рр.

Аналіз динаміки урожайності цукрових буряків за 1990–2014 рр. показав позитивні тенденції. Максимальна середня урожайність спостерігалась у 2014 р. і склала 472 ц/га (для порівняння врожайність в країнах Євросоюзу 700–1000 ц/га).

Розглянуто фактори, що впливають на ціну цукру, основними є висока енергоємність виробництва продукту, а також підвищення цін на енергоносії та інші матеріально-технічні ресурси. В собівартості переробки 1 т цукрових буряків частка палива та енергії становить 45–50% (а в собівартості цукру складова частка палива – близько 27 %). Як показав аналіз діяльності цукрових заводів, на яких проведено роботи з реконструкції та модернізації виробництва, вони мають низькі витрати паливно-енергетичних ресурсів та високу якість виробленої продукції. Це цукрові заводи фірми «Астарта», ТОВ «Група Агропродінвест», ТОВ «Панда», групи компаній «Укрлендфармінг», ПАТ «Первухінський цукровий завод» та ТЗОВ «Радехівський цукор».

Активна інноваційна діяльність підприємств харчової промисловості, в тому числі і цукрової, пов'язана з фінансовим станом підприємств. Так, в 2013 р., як показав аналіз, частка інноваційно-активних підприємств харчової промисловості, що займалися інноваційною діяльністю, склала 0,21% від загальної кількості підприємств.

Оцінка управління ефективністю діяльності підприємств проведена на основі комплексної системи показників за блоками управління: виробничо-технологічна діяльність, технічна діяльність, організація, фінансова спроможність, що в сукупності спрямовані на удосконалення управління ефективністю діяльності підприємства (табл. 1).

Таблиця 1

Система показників оцінки управління ефективністю діяльності підприємств

Блоки управління	Показники
<u>I блок</u> Управління виробничо-технологічною діяльністю	- вихід цукру з 1 т буряків; - коефіцієнт заводу; - середньодобова потужність; - коефіцієнт використання потужності.
<u>II блок</u> Управління технічною діяльністю	- витрати умовного палива на тонну цукру; - витрати умовного палива до маси перероблених буряків; - коефіцієнт оновлення основних засобів; - співвідношення активної частини основних засобів до середньорічної вартості основних засобів.
<u>III блок</u> Управління організаційною діяльністю	- дигестія буряку; - продуктивність праці; - фондоозброєність.
<u>IV блок</u> Управління фінансово-економічною діяльністю	- чистий прибуток; - обсяг реалізованої продукції; - коефіцієнт загальної ліквідності; - коефіцієнт фінансової стійкості; - коефіцієнт чистого доходу до введених основних засобів
<u>Результуючий блок</u> Управління ефективністю	- валова додана вартість; - прибуток на 1 грн валової доданої вартості; - валова додана вартість на 1 грн. собівартості реалізованої продукції; - витрати на 1 грн. реалізованої продукції; - рентабельність за валовим прибутком (відношення валового прибутку до собівартості реалізованої продукції).

Управління ефективністю підприємства з позиції економічної доданої вартості, на нашу думку, має єдину основу для моделювання, реалізації й оцінки прийнятих управлінських рішень. Запропонована система показників дозволяє комплексно оцінити за відповідним напрямом виробничо-технологічну діяльність, технічну діяльність, організацію, фінансову спроможність по відношенню до результуючого блоку управління ефективністю. Необхідно розглянути з науково-методичної точки зору взаємозв'язок системи показників за відповідними блоками з показниками результуючого блоку, що наближає моделювання відносин до реальної ситуації при прийнятті управлінських рішень.

На основі запропонованих показників управління ефективністю діяльності підприємств цукрової промисловості проведено стохастичний факторний аналіз. На рис. 4. представлено результати на основі факторного аналізу за одним обраним показником - «Вихід цукру з 1 т буряків» вище середнього рівня результативного показника «Прибутку на 1 грн валової доданої вартості». Розрахунки показали що найбільший вплив фактору «Виходу цукру з 1 т буряків» спостерігається на результуючий показник «Рентабельність за валовим прибутком».

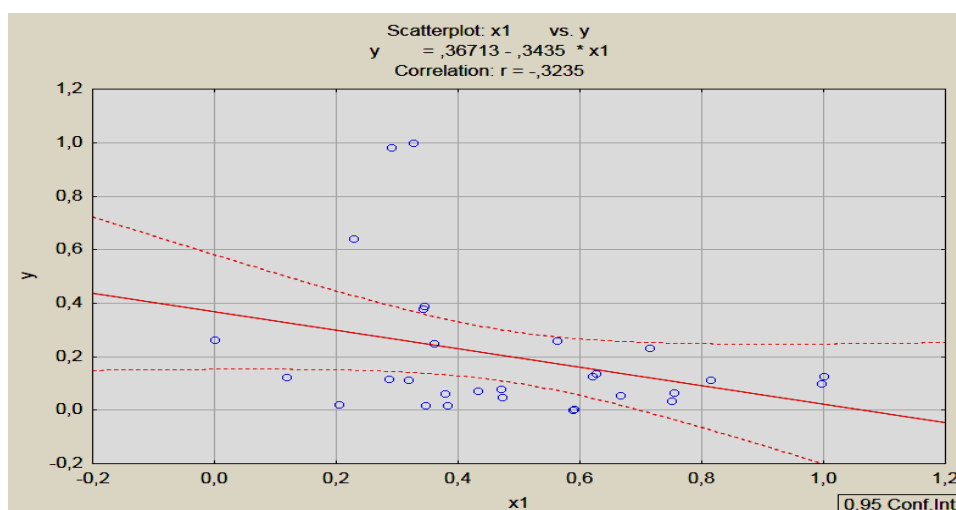

Рис. 4. Стохастичний факторний аналіз (фрагмент за показником «Вихід цукру з 1 т буряків»)

Аналіз проведено за всіма наведеними показниками по блоках управління ефективністю відносно нижчого та вищого рівня інших результативних показників. Зокрема результати факторного аналізу за блоком показників управління виробничо-технологічною діяльністю доводять, що реалізація стратегії розвитку підприємств цукрової промисловості знаходиться в певній залежності від відносного граничного рівня величини доданої вартості, який необхідно періодично аналізувати і враховувати.

Результати стохастичного факторного аналізу взаємозв'язку системи показників з показниками результативності управління ефективністю діяльності підприємств бурякоцукрового підкомплексу показують, що одержані результати показників управління ефективністю дають підстави для різних аналітичних висновків. Так, «Прибуток на 1 грн валової доданої вартості» та «Валова додана вартість на 1 грн реалізованої продукції» відображають управління ефективністю;

в свою чергу «Витрати на 1 грн реалізованої продукції» і «Рентабельність за валовим прибутком» відображають результат (або ефект) управління ефективністю, підсумок управління.

У третьому розділі «Удосконалення управління ефективністю діяльності підприємств цукрової промисловості» на основі проведеного дослідження пропонуються основні напрями підвищення ефективності діяльності підприємств цукрової промисловості з урахуванням збільшення доданої вартості, що формується на підприємстві:

- модернізація та реконструкція виробництва;
- концепція управління ефективністю діяльності підприємств цукрової промисловості;
- експортна діяльність підприємства.

Наведені напрями управління ефективністю діяльності розглядаються нами як специфічні функції або види діяльності підприємств: інноваційної, стратегічної, маркетингової.

На рис. 5 побудована модель управління ефективністю діяльності підприємств, її основним елементом є дані напрями управління ефективністю та їх вплив на результативність підприємств цукрової промисловості. Для підвищення ефективності діяльності підприємств, як показав проведений аналіз, необхідне проведення модернізації та реконструкції виробництва, потрібне врахування інтеграційних процесів, що відбуваються в галузі, та здійснення експортної діяльності на основі підвищення конкурентоспроможності продукції. Запропоновані напрями будуть сприяти розвитку цукрової промисловості лише у взаємодії, оскільки взаємодія визначених напрямів в комплексі дозволяє підвищити ефективність діяльності підприємства, оскільки концентрація діяльності на певних напрямках і реалізація конкретних заходів дозволяє максимізувати додану вартість окремого підприємства на основі встановленого впливу показників його діяльності за блоками управління на результативні показники ефективності діяльності.

Проведення модернізації виробництва на основі інвестиційно-інноваційної діяльності буде сприяти зниженню собівартості виробництва. Основними заходами з модернізації і реконструкції виробництва виділяємо:

- оновлення виробничого обладнання з метою підвищення ефективності його роботи;
- підвищення енергоефективності виробництва;
- виробництво інноваційних продуктів – біогазу і біоетанолу.

Оновлення виробничого обладнання полягає в тому, що полягає у встановленні сучасних жомопресів, фільтр-пресів та вакуум-апаратів з примусовою циркуляцією утфелю, що потребує залучення інвестицій на автоматизацію технологічних процесів з використанням сучасних комп'ютерно-інтегрованих технологій та обладнання.

Необхідність удосконалення систем енергоспоживання як інноваційний процес спричинене ростом вартості палива, і його частки в структурі собівартості цукру-піску, що стимулює рух інвестицій в напрямку енергозбереження. Доцільним буде посилення нормування енергоспоживання в цукровій галузі, що

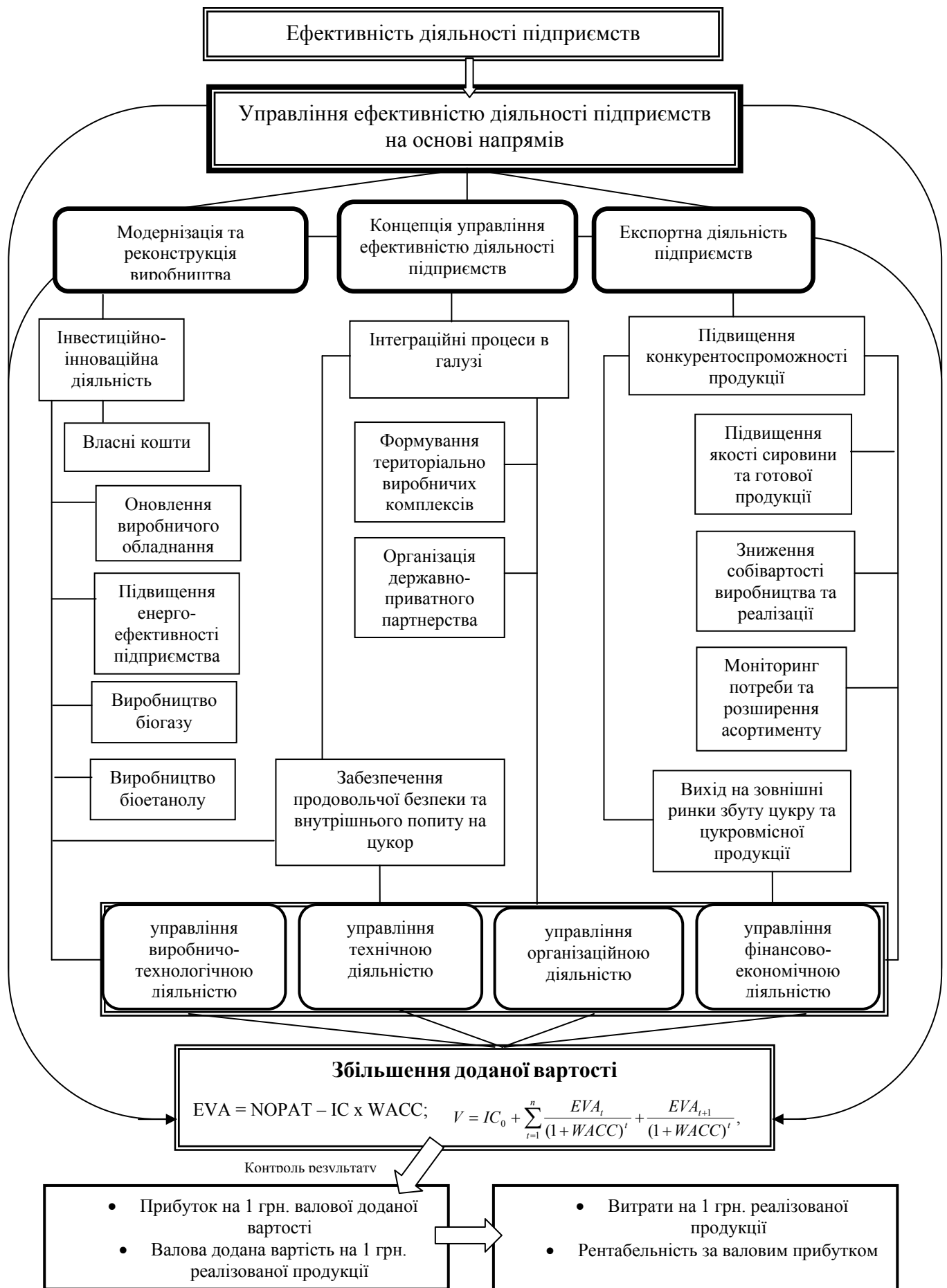

Рис. 5. Модель управління ефективністю діяльності підприємств цукрової промисловості

додатково стимулюватиме рух інвестиційно-інноваційних процесів в напрямку економії палива.

Реконструкція виробництва з метою підвищення ефективності діяльності може проводитись на основі розвитку економічно обґрунтованих форм поєднання основного виробництва з одночасною переробкою за енергозберігаючими технологіями, супутньої та зворотної продукції у біоетанол та біогаз та можливістю регулювання виробництва цукру і біоетанолу. Цукровий завод на основі біогазового проекту може значно збільшити свою додану вартість та капіталізацію, тому буде мати конкурентні переваги над іншими.

Активізація інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств галузі потребує певного обсягу коштів. При цьому основним джерелом інвестицій повинні бути власні кошти, це перш за все прибуток та амортизаційний фонд підприємства. Підприємства можуть використовувати залучені і запозичені ресурси за умови можливості їх повернення, це можуть бути кредитні ресурси та іноземне інвестування.

Іншим напрямом є концепція управління ефективністю діяльності підприємств цукрової промисловості. На основі даного напрямку пропонується інтеграційний підхід до розвитку підприємств, який є доцільним при формуванні територіально-виробничих комплексів цукрової промисловості з урахуванням взаємодії бурякосійних господарств і цукрових заводів, а також оптових трейдерів шляхом поєднання взаємовигідних економічних інтересів з вирощування цукрового буряку, виробництва і реалізації бурякового цукру. Реалізація цього напрямку буде більш ефективною при реструктуризації управління у підкомплексі. Розширення сфери діяльності учасників при створенні територіально-виробничого комплексу дозволить знизити витрати, контролювати якість сировини та готової продукції на всіх етапах процесу виробництва і реалізації, розширити доступ до джерел сировини і споживачів, що дає істотні стратегічні переваги.

Розвиток підприємства при впровадженні державно-приватного партнерства та створення спільних підприємств передбачає співпрацю між державним і приватним партнерами. Така співпраця характеризується підвищенням ефективності та якості діяльності державно-приватного партнерства, та сприяє залученню ефективному використанню джерел фінансування спільного підприємства.

Наступним напрямом управління ефективністю діяльності підприємств цукрової промисловості є експортна діяльність підприємств, що формується на основі підвищення конкурентоспроможності як продукції, так і підприємства на зовнішніх ринках через підвищення вимог експортера до якості сировини та готової продукції, вдосконалення технологічного процесу і водночас зниження собівартості з урахуванням моніторингу потреб ринків та відповідного розширення асортименту продукції.

Розглядаючи концепцію розвитку підприємств цукрової промисловості з позиції економічної доданої вартості як один із основних напрямів діяльності підприємства, розроблено систему управління ефективністю діяльності підприємств цукрової промисловості. Пропонується удосконалення управління ефективністю діяльності підприємств та побудова методичного підходу

управління ефективністю діяльності підприємства пропонується реалізація такої послідовності: здійснення комплексного аналізу показників управління ефективністю діяльності; здійснення оцінки результативності за фактичними параметрами у порівнянні з результативними запланованими параметрами за умови використання показника доданої вартості; прийняття управлінських рішень; розроблення організаційно-економічних заходів реалізації управлінських рішень в напрямі підвищення управління ефективністю діяльності та функціонування підприємства та планування поетапної їх реалізації; моніторинг і контроль за реалізацією рішень щодо підвищення рівня управління ефективністю діяльності підприємства, а також їх результативністю.

Відповідно до проведеного групування підприємств по п'яти групам за показником доданої вартості, у % до виручки від реалізації продукції, здійснено прогноз середнього рівня доданої вартості на 2016-2018 роки. Групування пропонується з метою оцінки та прогнозування управління ефективністю діяльності підприємств цукрової промисловості і визначення стратегічної спрямованості їх діяльності (табл. 2).

Таблиця 2

**Групування підприємств цукрової промисловості
за показником «доданої вартості» в динаміці**

Додана вартість, у % до виручки від реалізації продукції	Середній рівень доданої вартості, у % до виручки від реалізації продукції							Стратегічна спрямованість діяльності
	2010 рік	2011 рік	2012 рік	2013 рік	2016 рік (прогноз)	2017 рік (прогноз)	2018 рік (прогноз)	
До 10	4,49	5,58	-1,29	-8,33	-11,22	-15,75	-20,29	Окупність витрат
11-20	14,11	16,16	12,70	11,42	10,72	9,56	8,41	Нормальна діяльність
21-30	24,55	24,98	25,91	25,80	26,48	26,95	27,42	Отримання стратегічних переваг
31-40	33,00	-	38,06	40,51	43,04	49,10	55,16	Встановлення завищених цін
> 41	46,57	63,29	129,85	41,31	42,95	40,03	37,11	Стратегічні переваги небажаного напрямку
Разом	25,41	32,06	23,89	19,04	18,28	15,55	12,81	х

На основі одержаних розрахунків встановлено, що визначальними при відображенні результату управління ефективністю діяльності підприємства є показники результативності «Прибуток на 1 грн валової доданої вартості» та «Валова додана вартість на 1 грн реалізованої продукції» та показники ефективності «Витрати на 1 грн реалізованої продукції», «Рентабельність за валовим прибутком». Прогнозування на 2016-2018 рр. середнього рівня доданої вартості, у % до виручки від реалізації продукції з урахуванням одержаних результатів, запропоновано відповідні заходи розвитку управління ефективністю підприємств цукрової промисловості, що відповідають чинникам підвищення ефективності діяльності на основі формування економічної доданої вартості підприємства.

Так пропонується для ТОВ «Панда» (Селищанський ц/з), ПАТ «Линовицький цукрокомбінат «Красний», «Чортківського виробництва», ТОВ «Хмільницьке» ВП «Жданівський ц/з», ПрАТ «ПК Поділля» (Крижопільський ц/з), ПАТ «Гнідавський ц/з», ТОВ «Добробут»

ВП «Кобеляцький ц/з», ТОВ «Агропартнер-1» (Красилівський цукровий завод), ТОВ «Олександрійський ц/з» проведення модернізації на основі оновлення виробничих потужностей.

Проведення заходів з підвищення енергоефективності в напрямі модернізації виробництва пропонується для «Радехівського виробництва», ТОВ «Старокостянтинівський цукор», ПАТ «Червонський цукровик», ТОВ «Олександрійський ц/з». При цьому використання інтеграційних процесів дозволить отримати найбільший ефект від впровадження на основі приросту доданої вартості на ПрАТ «ПК Поділля» (Крижопільський ц/з) та ПАТ «Гнідавський ц/з». Підвищення конкурентоспроможності продукції і експортна діяльність пропонується для ПрАТ «ПК Поділля» (Крижопільський ц/з), ПАТ «Гнідавський ц/з», ПАТ «Червонський цукровик». Проведені розрахунки чистої приведеної вартості та періоду окупності підтвердили доцільність впровадження виробництва біоетанолу на ПАТ «Гнідавський ц/з»; біогазового комплексу на «Чортківському виробництві».

ВИСНОВКИ

У дисертації представлено теоретичне узагальнення та практичні рекомендації щодо управління ефективністю діяльності підприємств цукрової промисловості на основі концепції доданої вартості. В дисертаційній роботі сформульовані такі висновки і пропозиції:

1. Встановлено, що за сутністю економічну ефективність можна розглядати, як суспільні відносини із виробництва, розподілу і обміну, які обумовлюють зниження витрат досягнення корисного ефекту. Поєднання із процесом управління економічною ефективністю, обумовлює пошук нової концепції розуміння цього напрямку, що впливає на результативність оцінки ефективності суб'єктів господарювання незалежно від форми власності з урахуванням ринкових умов господарювання.

2. Визначено поняття «управління ефективністю діяльності підприємства» як вибір оптимальних форм фінансування, використання відповідних моделей реалізації та методів управління, забезпечення упорядкованості, узгодженості функціонування системи управління, які сприяють досягненню ефективності діяльності підприємств. Управління ефективністю це таке управління підприємствами, за яким здійснюється рух усього комплексу до запланованого стану, причому результативність ефективності є тим вищою, чим більш обґрунтований цей рух.

3. В основі управління ефективністю діяльності є специфічні функції управління, які розглядаються як спеціалізована цілеспрямована діяльність, зміст якої характеризується якістю прийнятих управлінських рішень.

4. Управління ефективністю з позиції показника економічної доданої вартості передбачає використання збалансованої системи індикаторів і включає в себе різні фінансові та нефінансові показники, які дають змогу комплексно оцінити вартість підприємства й ефективність його діяльності. Основним показником цієї системи є економічна додана вартість та її похідна ефективність по доданій вартості.

5. Зменшення обсягів переробки вітчизняної сировини та виробництва бурякового цукру обумовлене скороченням площ посівів цукрових буряків. Для подальшого розвитку необхідна концентрація виробництва, підвищення його ефективності на основі технічного прогресу в цукровому виробництві і буряківництві, галузевому машинобудуванні, підвищення рівня спеціалізації в сировинних зонах цукрових заводів.

6. Проведений стохастичний факторний аналіз взаємозв'язку системи показників з показниками результативності управління ефективністю діяльності підприємств бурякоцукрового підкомплексу показав, що такі показники, як «Прибуток на 1 грн валової доданої вартості» та «Валова додана вартість на 1 грн реалізованої продукції» відображують саме управління ефективністю, а показники «Витрати на 1 грн реалізованої продукції» і «Рентабельність за валовим прибутком» відображують результат або ефект управління ефективністю діяльності підприємств.

7. Управління ефективністю підприємств розглядається як складова загального управління підприємств, що характеризується комплексною системою показників. Для ефективного управління і повноцінного управління цим процесом необхідно розглядати всі ці показники у сукупності. Відповідно до проведеного аналізу і групування підприємств за показником доданої вартості, у % до виручки від реалізації продукції виділено п'ять груп підприємств, для яких сформовано пропозиції їх ефективного розвитку за показником «доданої вартості» з урахуванням відповідних блоків управління ефективністю.

8. Запропоновано модель управління ефективністю діяльності підприємств цукрової промисловості, елементами якої являються основні напрями управління ефективністю з використанням показника доданої вартості, які дозволяють проводити зважену цілеспрямовану політику по управлінню ефективністю діяльності з позиції збільшення доданої вартості, що формується на підприємстві. Такими напрямками визначено модернізацію та реконструкцію виробництва на основі активізації інвестиційно-інноваційної діяльності, концепцію управління ефективністю діяльності підприємств цукрової промисловості на основі інтеграційних процесів в галузі, експортну діяльність на основі підвищення конкурентоспроможності підприємств і їх продукції.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Публікації у наукових фахових виданнях

1. Котков С. В. Економічні резерви підвищення конкурентоспроможності виробництва цукру [Текст] / С. В. Котков // Збірник наукових праць ПДАТУ. – 2008. – Випуск 16. Т.3. – С. 93-95. – 0,23 д.а.

2. Котков С. В. Інноваційний підхід до обґрунтування необхідності державної фінансової підтримки бурякоцукрового підкомплексу в частині відновлення родючості ґрунтів [Текст] / С. В. Котков // Теоретичні та практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. Збірник наукових праць. – Маріуполь : ПДТУ. – 2008. – С.104-107. – 0,35 д.а.

3. Котков С. В. Проблематика законодавчого підґрунтя функціонування ринку цукру в Україні 2006-2007 рр. [Текст] / С. В. Котков // Стратегія розвитку

України (економіка, соціологія, право): наук. журнал. Вип. 1-2 – К. : Книжкове вид-во НАУ, 2008. – С. 684-689. – 0,41 д.а.

4. Котков С. В. Проблемні питання енергозбереження як напрям інноваційного спрямування діяльності підприємств [Текст] / С. В. Котков // Стратегія розвитку України (економіка, соціологія, право): наук. журнал. – Вип. 1-2 – К. : Книжкове вид-во НАУ, 2008. – С. 474-479. – 0,52 д.а.

5. Котков С. В. Економічні засади визначення доданої вартості в цукровій промисловості України [Текст] / С. В. Котков // Наукові праці НУХТ. – 2015. – Том 21, №2. – С.43-53. – 0,66 д.а.

6. Котков С. В. Актуальні питання управління ефективністю діяльності підприємств в цукровій промисловості України [Текст] / С. В. Котков – 0,57 д.а./ Інтелект ХХІ. – 2015. – №1. – С. 26-35. – 0,57 д.а.

7. Котков С. В. Економічні засади розвитку управління ефективністю діяльності підприємств цукрової промисловості [Текст] / С. В. Котков // Інтелект ХХІ. – 2015. – №3. – С. 27-34. – 0,44 д.а.

8. Котков С. В. Стохастичний факторний аналіз системи показників ефективності діяльності підприємств цукрової галузі [Текст] / С. В. Котков // Інтелект ХХІ. – 2015. – №4. – С. 28-37. – 0,48 д.а.

Публікації в інших виданнях

9. Котков С. В. Вплив внутрішніх і зовнішніх чинників на розвиток цукрових підприємств у бурякоцукровому комплексі України [Текст] / С. В. Котков, Н. О. Лукашенко // Продовольчі ресурси: зб. наук. праць – 2014. – №2. – С.132-140 (особистий внесок: досліджено вплив внутрішніх і зовнішніх чинників на розвиток цукрових підприємств у бурякоцукровому комплексі України. – 0,50 д.а.).

10. Котков С. В. Аналіз заходів державної підтримки цукрової промисловості України [Текст] / С. В. Котков // Наукові праці НУХТ. – 2006. – № 19. – 143 с. – С. 51-54. – 0,1 д.а.

11. Котков С. В. До питання заходів державної підтримки підприємств цукрової промисловості України [Текст] / Котков С. В. // Наукові праці НУХТ. – 2007. – № 22. – С. 60 – 0,09 д.а.

12. Kotkov Sergiy. The analysis of measures of the state support for sugar industry of Ukraine / Sergiy Kotkov // Економіка: сучасні проблеми та перспективи розвитку: Зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф., Київ, 16 берез. 2006 р. У 2-х т. / Редкол. : І. І. Тимошенко (відп. ред.) та ін. – К. : Вид-во Європ. Ун-ту, 2006. –Т.1. – С.69-73. – 0,195 д.а.

13. Котков С. В. Напрями підвищення ефективності регуляторної політики розвитку бурякоцукрового підкомплексу [Текст] / С. В. Котков // Продовольчі ресурси: проблеми і перспективи: зб. наук. праць за матеріалами II Міжнар. наук.-практ. конф. Секція 2. «Економіка та управління підприємствами і галузями агропродовольчого комплексу», 11 лист. 2014 р., Інститут продовольчих ресурсів НААН України. – К. : ННЦ ІАЕ. – 2014. – С. 121-124. – 0,17 д.а.

14. Котков С. В. Концепція управління ефективністю діяльності підприємств з позиції доданої вартості [Текст] / С. В. Котков // Інформаційна культура в

сучасному світі: матеріали наук. семінару / за ред. д.е.н., проф. С. О. Гуткевич. – К.: НУХТ, 2015. – Вип.. 8. – Ч.1. – С.61-65. – 0,20 д.а.

АНОТАЦІЯ

Котков С.В. Управління ефективністю діяльності підприємств цукрової промисловості. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Національний університет харчових технологій, Київ, 2016.

В дисертації розглядаються теоретико-методичні підходи до управління ефективністю діяльності підприємств цукрової промисловості в сучасних умовах розвитку економіки. Визначено теоретичні та методичні основи управління ефективністю діяльності з позиції доданої вартості, систематизовано фактори, які впливають на ефективність діяльності. Розглянуто основні проблеми та заходи державного впливу на підприємства бурякоцукрового підкомплексу. Проаналізовано сучасний стан та виявлено тенденції розвитку підприємств цукрової промисловості в сучасних умовах господарювання. Здійснено оцінку ефективності діяльності та за результатами факторного аналізу обґрунтовано вплив факторів на результативні показники управління ефективністю діяльності підприємств

В дисертації розроблено модель управління ефективністю діяльності підприємств цукрової промисловості, яка дозволить визначити їх перспективи розвитку та підвищення ефективності. Обґрунтовано основні напрями підвищення ефективності діяльності підприємств, що передбачають модернізацію та реконструкцію виробництва, концепцію управління ефективністю діяльності підприємств цукрової промисловості, експортну діяльність.

На основі діагностики показників управління ефективністю діяльності підприємств цукрової промисловості, визначено заходи з управління ефективністю за відповідними блоками управління по досліджуваним підприємствам.

Ключові слова: ефективність, управління ефективністю діяльності підприємств, економічна додана вартість, модель управління ефективністю діяльності, цукрова промисловість, концепція управління ефективністю, інвестування.

АННОТАЦИЯ

Котков С.В. Управление эффективностью деятельности предприятий сахарной промышленности. - Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 - экономика и управление предприятиями (по видам экономической деятельности). - Национальный университет пищевых технологий, Киев, 2016.

В диссертационной работе на основе теоретико-методических подходов рассмотрены вопросы управления эффективностью предприятий сахарной промышленности. На основе проведенного анализа понятийного аппарата

уточнено понятие «управления эффективностью деятельности» с учетом особенностей отрасли, как выбор оптимальных форм финансирования, использования соответствующих моделей реализации и методов управления, обеспечения упорядоченности, согласованности функционирования системы управления, которые способствуют достижению эффективности деятельности предприятий.

Актуальность исследования обусловлена необходимостью проведения анализа с целью повышения эффективности деятельности предприятий сахарной промышленности, продукция которых имеет экономическое и социальное значение.

На основе проведенного анализа установлено, что эффективность деятельности предприятий зависит от специфических функций управления, которые рассматриваются как специализированная целенаправленная управленческая деятельность, сущность которой характеризуется качеством принятых решений.

Проведен анализ деятельности и управления эффективностью предприятий сахарной промышленности для определения основных тенденций их развития. Установлено, что основными предпосылками дальнейшего развития производства в сахарной промышленности и повышение ее эффективности является технический прогресс в свекловодстве, сахарном производстве, отраслевом машиностроении, повышение уровня специализации в сырьевых зонах сахарных заводов.

Управление эффективностью с точки зрения экономической добавленной стоимости предполагает использование сбалансированной системы индикаторов и включает в себя различные финансовые и нефинансовые показатели, которые позволяют комплексно оценить стоимость предприятия и эффективность его деятельности. В предлагаемой системе основным показателем является экономическая добавленная стоимость и ее производная эффективность по добавленной стоимости, а показатель рентабельности является второстепенным.

Для оценки эффективности деятельности предприятий предложена сбалансированная система показателей на основе проведенного факторного анализа с учетом условий и возможностей достижения целей управления эффективностью. В работе предложен методический подход в управлении эффективностью деятельности предприятий, разработанный на основе обоснования направлений повышения эффективности по блокам. Данная система дает возможность принимать управленческие решения с учетом особенностей деятельности предприятий и определять перспективы развития предприятий сахарной промышленности.

В диссертации предложена модель управления эффективностью деятельности предприятий сахарной промышленности с использованием показателя добавленной стоимости, элементами которой являются такие направления, как: модернизация и реконструкция производства, концепция управления эффективностью деятельности предприятий, экспортная деятельность, которые позволяют проводить целенаправленную политику по управлению

эффективностью деятельности с позиции увеличения добавленной стоимости, которая формируется на предприятии.

Ключевые слова: эффективность, управление эффективностью деятельности предприятий, экономическая добавленная стоимость, модель управления эффективностью деятельности, сахарная промышленность, концепция управления эффективностью, инвестирование.

ANNOTATION

Kotkov S. Performance management of sugar industry enterprises. - The manuscript.

Dissertation on gaining scientific degree of candidate of economic sciences, specialty 08.00.04 - Economics and management of enterprises (by the types of economic activity). - National University of Food Technologies, Kyiv, 2016.

This research focuses on theoretical and methodological aspects to performance management businesses sugar industry in modern conditions of economic development. Theoretical and methodological foundations of performance management from the perspective of economy value added systematized factors that affect performance. Main problems and measures of state influence on the company of sugarbeet industry are considered. The current state and tendencies of development of enterprises of sugarbeet industry in the contemporary economy. The estimation of efficiency and the analysis proved the influence factors on performance indicators of enterprise performance management.

In the thesis the model of performance management businesses sugar industry, which will determine their prospects for development and improving efficiency. The basic directions of increase of efficiency of enterprises which provide modernization and reconstruction of production, the concept of performance management businesses sugar industry, the export activity.

Based on the diagnostic performance enterprise performance management of the sugar industry, defined measures of management performance by the relevant control units by investigated companies.

Key words: efficiency, performance management enterprises, economic value added, the model of performance management, the sugar industry, the concept of performance management, investment.